

Ministerieel besluit houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen Sint Jacobus de Meerderekerk en borstbeeld van de patroonheilige te BEVEREN

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011,

BESLUIT:

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, met inbegrip van de cultuurobjecten die er integrerend deel van uitmaken, zoals opgesomd in de lijst als bijlage bij dit besluit, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische en de sociaal-culturele en de artistieke waarde:

- als monument

Sint Jacobus De Meerderekerk en borstbeeld van de patroonheilige, gelegen te Beveren (Haasdonk), Keizerstraat 1

bekend ten kadaster:

Beveren, 10e afdeling, sectie C, perceelnummer 373C (DEEL)

zoals afgebakend op bijgevoegd plan

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde:

Kerk opgetrokken tussen 1843 en 1872 op initiatief van pastoors Seraphinus Sonnevile en Danneels, onderpastoor Verwilghen en de volledige geloofsgemeenschap en dat op de locatie waar zeker sinds het midden van de 12de eeuw de parochiekerk stond.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

Kerk in fases opgetrokken tussen 1843 en 1872 naar ontwerp van Louis Roelandt voor fase 1 (koor en eerste travee benedenkerk) en Edmond De Serrure voor fase 2 (benedenkerk). Beide fases worden gescheiden door de landbouwcrisis van 1845-50. De bestaande kerk werd overbouwd waarna de oude kerk werd gesloopt.

Louis Roelandt stond op dat ogenblik als multidisciplinair architect hoog aangeschreven gezien zijn functie van stadsarchitect te Gent, leraar aan de Gentse Koninklijke Academie en hoogleraar aan de School van Burgerlijke genie van de Gentse Universiteit. Hij staat ervoor bekend zijn stijl aan te passen aan de wensen van de opdrachtgever; in dit geval een ontwerp in neogotische stijl. Edmond Constant Serrure was op dat ogenblik stadsarchitect van Sint-Niklaas. Hij leverde vanaf omstreeks 1860 ontwerpen voor kerkelijke architectuur in neogotische stijl maar het schip van de kerk van Haasdonk was zijn eerste volledig neogotische realisatie.

De plannen van de kerk werden door E. Serrure hergebruikt als basis voor zijn ontwerp van de Sint-Jozefskerk in Sint-Niklaas.

Artistieke waarde:

De kerk bevat neogotische kunstwerken vervaardigd voor de nieuwe kerk. Voor de kwaliteitsvolle binneninrichting werd beroep gedaan op een reeks beeldhouwers en schilders die vertrouwd waren met de neogotische vormtaal: De Preter (sculpteur), A. Vander Eycken (kunstschilder), Edouard Dujardin (kunstschilder), F. Delestrée (sculpteur). Het ontwerp van de biechtstoelen van Delestrée was zo kwalitatief dat het werd hernomen voor de kerk van Wichelen. De beelden op de gevel van de kerk en in het interieur werden gemaakt door de in Nederland verblijvende Haasdonknaar Frans van Camp en het kunstatelier Bressers. De fraaie kwalitatief hoogstaande neogotische processietroon van OLV met beeld werd vervaardigd in 1860 door de Antwerpse edelsmid L. Van Rijswijck. Het orgel werd vervaardigd door de gebroeders Vereecken uit Aalst (Gijzegem). Het neogotische ensemble werd aangevuld met meubilair van anonieme meesters zoals de koorbanken, 2 luchters, één godslamp, twee smeedijzeren kandelaars en 8 verzilverde kandelaars met de afbeelding van heiligen onder takkenspitsboog.

Gelijktijdig met de neogotische inrichting werden barokke kunstwerken uit de oude kerk geïntegreerd. Het borstbeeld van de H. Jacobus buiten de kerk en de communiebank in het interieur zijn beiden van de hand van Willem Kerricx. De preekstoel werd vervaardigd door Jan De Coster. De werken zijn representatieve voorbeelden van religieus barokmeubilair en –sculptuur met uitzonderlijk hoge kwaliteit in Vlaanderen. Kerricx wordt beschouwd als één van de grootmeesters van de Vlaamse baroksculptuur. De kerk bewaart schilderijen (vermoedelijk oorspronkelijke altaarstukken) van onder andere volgende toonaangevende, internationaal erkende

barokschilders: Caspar Decrayer, J.B. De Vos en Mangleire. De werken zijn schoolvoorbeelden van hun oeuvre en de barokschilderkunst in de 17de en 18de eeuw. Ten slotte werd de kerk in de 20ste eeuw verder verrijkt met een drie belangrijke reeksen glas-in-loodramen die de stijlevolutie tonen van het glas-in-lood tussen 1885 en 1965. De glas-in-loodramen zijn afkomstig van gewaardeerde ateliers Verhaegen (koor, 1885), Casier (zijbeuken, 1903) en Van Remortel (zijbeuken, 1965).

Sociaal-culturele waarde:

Kerk opgetrokken op initiatief van pastoor Seraphinus Sonnevile en de volledige geloofsgemeenschap. De kerk werd initieel enkel met donaties (geld en goederen), legaten en handenspandiensten opgetrokken. De bouwgeschiedenis volgt als gevolg daarvan duidelijk de economische conjunctuur van de 19de eeuw met de economische landbouwcrisis van de jaren 1845-50 als dieptepunt en zelfs stilvallen van de werken. Pas voor de tweede fase werd beroep gedaan op overheidssteun.

De in de kerk aanwezige beelden deden alle dienst als processiebeeld.

De volledige kerkinrichting (altaren, beelden, vaandels, ...) werd geschonken door de geloofsgemeenschap:

- het Maria-altaar, gift in 1858 van advocaat J.M.G. Versmessen van Beveren
- H. Jacobus, gift van de pastoor
- H. Antonius, 1885, gift van de burgemeester
- Neogotische troon voor O.-L.-Vrouwbeeld geschonken door Jos Versmessen in 1860.

Het aanwezige barokmeubilair en 17de en 18de-eeuwse schilderijen getuigen van de gewoonte om een nieuwgebouwde kerk aan te kleden met oud meubilair met als doel op inrichtingskosten te besparen. Uit respect voor de overledenen werden de grafplaten die voorheen in de kerk lagen herbruikt als vloer voor het portaal, doopkapel en zuidkapel.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel, 13 SEP. 2013

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS